

**Житомирський медичний інститут
Житомирської обласної ради**

Кафедра природничих та суспільно-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи
Гордійчук С.В.

«31» серпня 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПАТОМОРФОЛОГІЯ ТА ПАТОФІЗІОЛОГІЯ**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 223 «Медсестринство»

Освітньо-професійна програма: «Екстрена медицина»

Вид дисципліни: обов'язкова

Мова викладання: державна

Форма навчання: денна

2021 рік

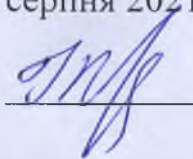
Робоча програма навчальної дисципліни «Патоморфологія та патофізіологія» для здобувачів вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 223 «Медсестринство», освітньо-професійної програми «Екстрена медицина», освітнього ступеня бакалавр.
«27» серпня 2021 року

Розробник: Чернецька В.І. – асистент кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 року

Завідувач кафедри

к.п.н., доцент Круковська І.М.

Схвалено науково-методичною радою Житомирського медичного інституту ЖОР, для здобувачів вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 223 «Медсестринство», освітньо-професійної програми «Екстрена медицина», освітнього ступеня бакалавр.

Протокол № 1 від «31» серпня 2021 року

Узгоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Екстрена медицина»

Гарант ОПП

к.мед.н. Можарівська А.А.

Голова

Гордійчук С.В.

Перезатверджено

«___»_____, 20___ р.

«___»_____, 20___ р.

«___»_____, 20___ р.

«___»_____, 20___ р.

1. Мета вивчення дисципліни

За останнє десятиріччя в Україні охорона здоров'я зазнала докорінних змін. Сьогодення висуває нові вимоги до вищої освіти, до професійної компетентності медичної сестри бакалавра, яка творчо мислить, свідомо орієнтується в інформаційному просторі, глибоко усвідомлює інноваційні явища, вміє розв'язувати ситуації, аналізувати і прогнозувати їх подальший розвиток.

Метою навчальної дисципліни є підготовка конкурентноспроможного, висококваліфікованого, компетентного фахівця, здатного вирішувати практичні проблеми і задачі діяльності у галузі охорони здоров'я із застосуванням положень теорій та методів фундаментальних, медичних та клінічних наук.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти та Освітньої професійної програми підготовки бакалавра медсестринства дана дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей.

Компетентнісний потенціал предмета та результати навчання:

Загальні:

- Здатність навчатися та самонавчатися.
- Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою.
- Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей.
- Здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури, і поваги до різноманітності.
- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні (фахові):

- Здатність обстежувати хворих і постраждалих на наявність невідкладних станів.
- Здатність проводити медичне сортування.
- Здатність прийняти рішення про обсяг допомоги та госпіталізацію.

1.1 Обсяг дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	Обов'язкова
Модулів – 2	Спеціальність: 223 «Медсестринство» Спеціалізація: «Екстрена медицина»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 4		1-й
		Семестр
Загальна кількість годин - 120		2-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 66; самостійної роботи студента – 54	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції
		26 год.
		Практичні
		40 год.
		Самостійна робота
		54год.
		Вид контролю: ПМК

1.2 Статус дисципліни

Обов'язкова.

1.3 Передумови для вивчення дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

- ґрунтується на попередньо вивчених дисциплінах: «Українська мова», «Латинська мова», «Анатомія людини»; «Основи медсестринства», «Мікробіологія», «Фізіологія», «Медична та біологічна фізика»,
- інтегрується з такими дисциплінами: «Клінічне медсестринство у внутрішній медицині», «Клінічне медсестринство в хірургії», «Клінічне медсестринство в педіатрії», «Медсестринство у професійній патології», «Невідкладна допомога на догоспітальному етапі».
- закладає фундамент для подальшого засвоєння студентами знань та умінь з циклу дисциплін професійної і практичної підготовки бакалавра.

1.4 Очікувані результати навчання

Результати навчання, згідно профілю програми, після вивчення дисципліни «Патоморфологія та патофізіологія»:

- Знати і розуміти анатомію, фізіологію та інші фундаментальні медичні науки, що лежать в основі спеціалізації «Екстрена медицина», на рівні, необхідному для досягнення інших результатів освітньої програми.
- Провести первинне обстеження пацієнтів різних вікових груп, оцінити ступінь виявлених порушень, визначити потребу у проведенні екстрених рятувальних заходів.

1.5 Критерії оцінювання результатів навчання

Модуль 1

Поточне тестування та самостійна робота									ІДРС	ПМК	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	6	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6			
60											

Модуль 2

Поточне тестування та самостійна робота									ІДРС	ПМК	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	6	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6			
60											

Модуль 1

№	Форми контролю	Засвоєння теоретичних знань	Формування практичних вмінь	Самостійна робота	Індивідуальна робота
1.	Поточний контроль				
	Заняття 1	2	2	2	
	Заняття 2	2	2	2	
	Заняття 3	2	2	2	
	Заняття 4	2	2	2	
	Заняття 5	2	2	2	
	Заняття 6	2	2	2	
	Заняття 7	2	2	2	
	Заняття 8	2	2	2	

	Заняття 9	2	2	2	
	Разом	18	18	18	6
		60			
2.	Підсумковий модульний контроль	40			
3.	Разом сума балів за засвоєння модуля	100			

Модуль 2

№	Форми контролю	Засвоєння теоретичних знань	Формування практичних вмінь	Самостійна робота	Індивідуальна робота
1.	Поточний контроль				
	Заняття 1	2	2	2	
	Заняття 2	2	2	2	
	Заняття 3	2	2	2	
	Заняття 4	2	2	2	
	Заняття 5	2	2	2	
	Заняття 6	2	2	2	
	Заняття 7	2	2	2	
	Заняття 8	2	2	2	
	Заняття 9	2	2	2	
	Разом	18	18	18	6
		60			
2.	Підсумковий модульний контроль	40			

3.	Разом сума балів за засвоєння модуля	100
----	--------------------------------------	-----

Модуль 1

- максимальна сума балів поточного контролю – 60 балів;
- загальна кількість занять (практичних, семінарських, лабораторних) в модулі – **n**;
- максимальна кількість балів за кожне заняття для поточного контролю визначається:

$$\frac{60 \text{ (балів)}}{n} = m \text{ (балів)}$$

$$\frac{60 \text{ (балів)}}{9} = 6 \times 9 + 6 \text{ б. (ІДСР)} = 60$$

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент на одному практичному занятті при вивченні модуля - 6 балів. 2 бали зараховуються за самостійну роботу на практичному занятті.

- «5» - 6 балів,
- «4» - 5 балів,
- «3» - 4 бали,
- «2» - 3 бали і менше

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент для допуску до підсумкового модульного контролю - 36 балів.

Самостійна робота, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті - 2 бали.

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише при успішному їх виконанні та захисті. Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх обсягу та значимості, в даному випадку - 6 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність у модулі.

Модуль 2

- максимальна сума балів поточного контролю – 60 балів;
- загальна кількість занять (практичних, семінарських, лабораторних) в модулі – **n**;
- максимальна кількість балів за кожне заняття для поточного контролю визначається:

$$\frac{60 \text{ (балів)}}{n} = m \text{ (балів)}$$

$$\frac{60 \text{ (балів)}}{9} = 6 \times 9 + 6 \text{ б. (ІДСР)} = 60$$

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент на одному практичному занятті при вивченні модуля - 6 балів. 2 бали зараховуються за самостійну роботу на практичному занятті.

- «5» - 6 балів,
- «4» - 5 балів,
- «3» - 4 бали,
- «2» - 3 бали і менше

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент для допуску до підсумкового модульного контролю - 36 балів.

Самостійна робота, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті - 2 бали.

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише при успішному їх виконанні та захисті. Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх обсягу та значимості, в даному випадку - 6 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність у модулі.

1.6 Засоби діагностики результатів навчання

1. ПМК.

2. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Нозологія та загальна патологія.

Змістовий модуль 1. Нозологія.

Тема 1. Вступ. Нозологія.

Змістовий модуль 2. Загальна патологія.

Тема 2. Ушкодження. Типові порушення обміну речовин.

Тема 3. Імунопатологічні процеси. Алергія. Загальні реакції організму на ушкодження.

Тема 4. Порушення периферичного кровообігу. Запалення.

Тема 5. Порушення терморегуляції. Гарячка. Гіпоксія.

Тема 6. Пухлини.

Модуль 2. Патоморфологія та патофізіологія органів і систем.

Патоморфологія та патофізіологія інфекційних захворювань.

Змістовий модуль 3. Патоморфологія та патофізіологія органів і систем.

Тема 7. Патоморфологія та патофізіологія системи крові.

Тема 8. Патоморфологія та патофізіологія серцево-судинної системи.

Тема 9. Патоморфологія та патофізіологія системи дихання, травлення.

Тема 10. Патоморфологія та патофізіологія сечової, ендокринної та нервової систем.

Тема 11. Патологія статевих органів, вагітності та постпартального періоду.

Перинатальна патологія.

Змістовий модуль 4. Патоморфологія та патофізіологія інфекційних хвороб.

Тема 12. Інфекційні хвороби.

2.1 Структура навчальної дисципліни

Назви модулів, змістових модулів і тем	Кількість годин денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	п	с. р.
1	2	3	4	5
Модуль 1. Нозологія та загальна патологія				
Змістовий модуль 1. Нозологія				
Тема 1. Вступ. Нозологія	4	2	2	-
Змістовий модуль 2. Загальна патологія				
Тема 2. Ушкодження. Типові порушення обміну речовин	6	2	4	-
Тема 3. Імунопатологічні процеси. Алергія. КІР. Загальні реакції на ушкодження	14	2	4	8
Тема 4. Порушення периферичного кровообігу та мікроциркуляції. Запалення	22	2	4	16
Тема 5. Порушення терморегуляції. Гарячка. Гіпоксія	4	2	2	-
Тема 6. Пухлини	4	2	2	-
Тема 7. Патоморфологія та патофізіологія системи крові	12	2	2	8
Тема 8. Патоморфологія та патофізіологія серцево-судинної системи	4	2	2	-
Тема 9. Патоморфологія та патофізіологія дихальної та травної систем	12	2	4	6
ПМК 1	2		2	
Модуль 2 Патоморфологія та патофізіологія органів і систем.				
Патоморфологія та патофізіологія інфекційних захворювань				
Змістовий модуль 3				

Патоморфологія та патофізіологія органів і систем				
Тема 10. Патоморфологія та патофізіологія сечової, ендокринної та нервової систем	8	2	6	-
Тема 11. Патологія статевих органів, вагітності та постпартального періоду. Перинатальна патологія	12	2	2	8
Змістовий модуль 4				
Патоморфологія та патофізіологія інфекційних хвороб				
Тема 12. Інфекційні хвороби	14	4	2	8
ПМК 2	2		2	
Усього	120	26	40	54

2.2 Тематичний план лекцій

№	Теми	Кількість годин
1	Вступ. Нозологія	2
2	Ушкодження. Типові порушення обміну речовин	2
3	Імунопатологічні процеси. Алергія. Загальні реакції на ушкодження	2
4	Порушення периферичного кровообігу. Запалення	2
5	Порушення терморегуляції. Гарячка. Гіпоксія	2
6	Пухлини	2
7	Патоморфологія та патофізіологія системи крові	2
8	Патоморфологія та патофізіологія серцево-судинної системи. Ревматизм	2
9	Патоморфологія та патофізіологія систем дихання, травлення	2
10	Патоморфологія та патофізіологія сечової, ендокринної та нервової систем	2
11	Патологія статевих органів, вагітності та постпартального періоду. Перинатальна патологія	2
12	Респіраторно-вірусні інфекції	2
13	Кишкові та парентеральні інфекції	2
	Усього	26

2.3 Тематичний план практичних занять

№	Теми	Кількість годин
Модуль 1		
1	Нозологія	2
2	Ушкодження.	2

3	Типові порушення обміну речовин	2
4	Імунопатологічні процеси. Алергія	2
5	Загальні реакції на ушкодження	2
6	Порушення периферичного кровообігу	2
7	Запалення	2
8	Порушення терморегуляції. Гарячка. Гіпоксія	2
9	Пухлини	2
10	ПМК 1	2
Модуль 2		
11	Патоморфологія та патофізіологія системи крові	2
12	Патоморфологія та патофізіологія серцево-судинної системи	2
13	Патоморфологія та патофізіологія системи дихання	2
14	Патоморфологія та патофізіологія системи травлення	2
15	Патоморфологія та патофізіологія сечової системи	2
16	Патоморфологія та патофізіологія ендокринної системи	2
17	Патоморфологія та патофізіологія нервової системи	2
18	Патологія статевих органів, вагітності та постпартального періоду. Перинатальна патологія	2
19	Інфекційні хвороби	2
20	ПМК 2	2
	Усього	40

2.4 Тематичний план самостійної роботи

№	Теми	Кількість годин
1	Гіпертрофія. Гіперплазія. Регенерація	8
2	Тромбоз. Емболія.	8
3	ДВЗ-синдром. Порушення мікроциркуляції	8
4	Порушення гемостазу	8
5	Асфіксія	6
6	Пологові травми	8
7	СНІД - етіологія, епідеміологія, патогенез, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті.	8
	Усього	54

2.5 Зміст програми

МОДУЛЬ 1. Нозологія та загальна патологія.

Змістовий модуль 1. Нозологія

ЛЕКЦІЯ

Тема 1. Вступ. Нозологія

Предмет і завдання патоморфології та патофізіології. Місце патоморфології та патофізіології серед інших медичних дисциплін. Видатні вчені: В.В. Пашутін, А.І. Полунін, І.І. Мечников, Г.М. Мінх, В.В. Підвисоцький, О.О. Богомолець, М.М. Сиротинін, М.Н. Зайко, В.В. Воронін, О.Б. Фохт. Їх внесок у патоморфологію та патофізіологію.

Суть основних понять нозології (хвороба, патологічний процес, патологічний стан). Сучасні дані про етіологію та патогенез, головні ланки патологічного ланцюга. Поняття про конституцію. Роль внутрішніх і зовнішніх факторів в патології. Роль реактивності в патології.

Діатези, їх види, характерні особливості.

Смерть. Стадії смерті: агонія, клінічна і біологічна смерть, їх ознаки. Трупні зміни. Принципи оживлення організму. Постреанімаційні розлади.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 1. Нозологія

Вивчення основних понять нозології за таблицями, схемами. Аналізувати роль факторів довкілля та внутрішніх чинників у виникненні хвороб. Визначати провідну ланку патогенезу хвороби та причинно-наслідкові зв'язки між окремими патогенетичними механізмами. Характеризувати стадії та ознаки смерті. Вирішувати ситуаційні завдання з теми.

Змістовий модуль 2. Загальна патологія

ЛЕКЦІЯ

Тема 2. Ушкодження. Типові порушення обміну речовин

Альтерація (пошкодження), визначення, причини й механізми виникнення. Види пошкодження.

Некроз: визначення поняття, причини й стадії. Морфологічні ознаки: зміни ультраструктур клітини (ядра, цитоплазми) і тканин. Клініко-морфологічні прояви некрозу: пролежні, інфаркт (його види), секвестр, гангрена (її види). Наслідки некрозу.

Атрофія, її причини й види.

Дистрофія, визначення. Причини та механізми розвитку дистрофій. Класифікація дистрофій. Паренхіматозні дистрофії, їх розподіл на білкові, жирові, вуглеводневі. Стромально-судинні дистрофії, їх розподіл на білкові, жирові, вуглеводні. Порушення вуглеводного обміну. Поняття про гіпер- та гіпоглікемію. Причини, механізми розвитку. Цукровий діабет. Змішані дистрофії, пов'язані з порушенням обміну складних білків (хромопротейдів, нуклеопротейдів) та мінералів. Мінеральні дистрофії, їх види. Утворення каменів: причини, механізми та наслідки. Види каменів. Порушення водного обміну.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 2. Ушкодження

Вивчення макро- і мікропрепаратів некрозу. Визначення клініко-морфологічних форм некрозу, їх характеристика. Характеризувати причини та механізми розвитку типових порушень обміну речовин. визначати морфологічні прояви дистрофії, некрозу на вологих та гістологічних препаратах. Визначати види некрозу за клініко-морфологічними ознаками. Розв'язувати ситуаційні завдання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 3. Типові порушення обміну речовин

Вивчення макро- і мікропрепаратів дистрофії. Визначення різних видів дистрофії, їх характеристика. Характеризувати причини та механізми розвитку типових порушень обміну речовин. визначати морфологічні прояви дистрофії, некрозу на вологих та гістологічних препаратах. Розв'язувати ситуаційні завдання.

ЛЕКЦІЯ

Тема 3. Імунопатологічні процеси. Алергія. Загальні реакції на ушкодження

Поняття про імунокомпетентну систему. Первинна і вторинна імунологічна недостатність. Функції Т- і В-лімфоцитів при імунодефіцитних захворюваннях. Синдром набутого імунодефіциту (СНІД). Визначення поняття «алергія»; її класифікація, причини виникнення, механізми розвитку. Алергени, їх види. Стадії алергічної реакції.

Алергічні реакції негайного й сповільненого типу. Основні види алергії: анафілаксія, сироваткова хвороба, алергічні хвороби. Анафілаксія. Визначення поняття. Загальні (анафілактичний шок) і місцеві (феномен Артюса) прояви.

Види й механізми десенсибілізації.

Поняття про загальні реакції організму на ушкодження. Шок: визначення, причини виникнення. Стадії шоку. Основні клінічні й морфологічні прояви шоку. Види шоку: травматичний, опіковий, гемотрансфузійний, анафілактичний, інфекційно-токсичний.

Синдром тривалого роздавлювання. Колапс, непритомність. Кома, класифікація і механізми розвитку коми.

Стрес, характеристика поняття. Стресори. Стадії стресу.

Самостійна робота. Гіпертрофія, гіперплазія, регенерація, їх причини, прояви, наслідки.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 4. Імунопатологічні процеси. Алергія

Вивчення недостатності імунної системи, СНІДу, алергії, анафілактичного шоку, їх причин, клінічних проявів. Визначати провідну ланку патогенезу різних видів алергії та причино-наслідкових зв'язків між окремими патогенетичними механізмами. Вирішувати ситуаційні завдання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 5. Загальні реакції на ушкодження

Вивчення шоку, колапсу, коми, їх причин, клінічних проявів. Розрізняти руйнівні явища у розвитку патологічних процесів. Вирішувати ситуаційні завдання.

ЛЕКЦІЯ

Тема 4. Порушення периферичного кровообігу. Запалення

Місцеві розлади кровообігу, визначення. Основні види: гіперемія (артеріальна та венозна), ішемія, стаз. Їх причини, механізм розвитку, прояви, наслідки.

Значення порушень систем згортання та протизгортання крові. Кровотеча, її види. Крововилив, його причини, наслідки. Наслідки кровотечі. Компенсаторні реакції організму в разі кровотечі.

Самостійна робота. Тромбоз. Емболія. ДВЗ-синдром. Порушення мікроциркуляції.

Патогенез (стадії запалення). Альтерація. Медіатори запалення. Ексудація. Судинні реакції під час запалення. Роль лейкоцитів: бар'єрна, фагоцитарна, ферментативна. Механізм розвитку запального набряку. Проліферація. Наслідки запалення.

Місцеві ознаки запалення: почервоніння, жар, припухлість, біль, порушення функцій. Механізм їх утворення.

Загальні зміни в разі запалення: порушення обміну речовин, гарячка, зміни в крові, інтоксикація.

Види запалення: альтеративне, ексудативне, продуктивне. Вплив реактивності організму на перебіг запалення. Патоморфологія і патофізіологія продуктивного запалення: проміжне (інтерстиційне), гранулематозне, з утворенням поліпів.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 6. Порушення периферичного кровообігу

Вивчення причин, проявів, наслідків порушень периферичного кровообігу. Визначати зовнішні ознаки місцевих розладів кровообігу. Визначати види тромбів. Вирішувати ситуаційні завдання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 7. Запалення

Вивчення причин, проявів та наслідків запалення. Характеризувати етіологію, патогенез, місцеві та загальні ознаки запальних процесів. Пояснювати позитивну і негативну роль запалення. Пояснювати механізм розвитку проявів запалення. Визначати провідну ланку виникнення запальних процесів. Вивчення морфологічних проявів різних видів запалення. Пояснювати морфологічні ознаки різних видів запалення. Характеризувати різні стадії та види запалення. Вирішувати ситуаційні завдання.

ЛЕКЦІЯ

Тема 5. Порушення терморегуляції. Гарячка. Гіпоксія

Центр терморегуляції. Поняття гіпертермія, тепловий удар, сонячний удар. Гарячка, пірогени. Стадії гарячки. Зміни обміну речовин і фізіологічних функцій

(дихання, кровообігу, травлення, сечовиділення, потовиділення, функцій нервової системи). Види температурної кривої. Роль гарячки в патології. Поняття про гіпотермію. Застосування штучної гіпотермії в медицині.

Гіпоксія. Визначення поняття. Види гіпоксій. Етіологія і патогенез основних видів гіпоксій (гіпоксична, дихальна, циркуляторна, кров'яна, тканинна). Патологічні прояви в клітинах і тканинах при гіпоксії, механізми їх розвитку. Механізми негайної і довготривалої адаптації. Резистентність різних органів і тканин до гіпоксії.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 8. Порушення терморегуляції. Гарячка. Гіпоксія

Вивчення причин, проявів, наслідків гіпертермії, гарячки, гіпотермії. Пояснювати позитивну і негативну роль гарячки. Пояснювати механізм розвитку проявів гарячки. Визначати провідну ланку виникнення гіпертермії, гарячки, гіпотермії. Характеризувати різні стадії гарячки, види температурних кривих. Вирішувати ситуаційні завдання.

Вивчення причин, проявів, наслідків гіпоксії. Характеризувати види гіпоксії, їх причини, прояви, наслідки. Вирішувати ситуаційні завдання.

ЛЕКЦІЯ

Тема 6. Пухлини

Визначення поняття «пухлина». Біологічні особливості пухлинного росту; тканинна, клітинна, субклітинна атиповість. Причини утворення пухлин. Механізми пухлинного переродження клітин. Поняття про пухлинну прогресію. Відношення між організмом і пухлиною.

Будова пухлин. Види пухлинного росту. Доброякісні та злоякісні пухлини. Метастази та рецидиви. Поняття про передпухлинний та передраковий стан. Гістологічний принцип класифікації пухлин. Пухлини з епітелію, доброякісні та злоякісні. Папілома. Рак, його види, особливості метастазування. Рак шлунка. Рак легень. Пухлини м'яких тканин. Доброякісні: фіброма, ліпома, гемангіома.

Злоякісні пухлини. Саркома, особливості метастазування. Пухлини з меланіотворної тканини: доброякісні (невус) і злоякісні (меланома).

Фібroadенома, карцинома. Пухлини жіночих статевих органів. Доброякісні: поліп, поліп шийки матки, фіброміома матки. Злоякісні: аденокарцинома тіла матки, хоріонепітеліоми. Пухлини центральної нервової системи, особливості їх перебігу.

Самостійна робота. Старіння як процес морфологічних, біохімічних, функціональних і психічних змін. Прояви старіння на рівні клітин, органів, систем і організму в цілому. Прояви старіння на рівні клітин, органів, систем і організму в цілому. Поняття про клімакс, клімактеричний синдром.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 9. Пухлини

Вивчення етіології та патогенезу пухлин, видів атипізму, взаємодії пухлин з організмом. Розпізнавати характер пухлинного процесу за морфологічними та гістологічними ознаками. Вирішувати ситуаційні завдання.

Періоди онтогенезу людини: пренатальний і постнатальний. Значення віку у виникненні та розвитку хвороб. Поняття про геронтологію та геріатрію.

Старіння як процес морфологічних, біохімічних, функціональних і психічних змін.

Зменшення компенсаторно-пристосувальних можливостей організму. Зовнішні зміни. Зміни обміну речовин. Особливості функціонування органів і систем.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 10. ПМК 1

Модуль 2. Патоморфологія та патофізіологія органів і систем.

Патоморфологія та патофізіологія інфекційних захворювань.

Змістовий модуль 3. Патоморфологія та патофізіологія органів і систем.

ЛЕКЦІЯ

Тема 7. Патоморфологія та патофізіологія системи крові

Зміни загального об'єму крові: гіперволемія, гіповолемія. Патологічні зміни основних властивостей крові.

Анемія, визначення поняття, види. Постгеморагічна анемія, гостра й хронічна. Причини, картина крові.

Гемолітична анемія, природжена, набута, спадкова. Причини, картина крові. Види анемій, пов'язаних з порушенням кровотворення (залізодефіцитна, В₁₂-фолієводефіцитна). Причини, картина крові.

Лейкоцитоз і лейкопенія, їх види.

Поняття про лейкоз, сучасне уявлення про етіологію захворювання. Види лейкозу. Особливості кровотворення і складу периферичної крові при різних видах лейкозу.

Самостійна робота. Порушення гемостазу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 11. Патоморфологія та патофізіологія системи крові

Вивчення причин, механізмів розвитку, проявів, наслідків гіпо- та гіперволемій, крововтрат, порушень гемостазу, анемій, лейкозів, кількісних та якісних змін лейкоцитів. Аналізувати гемограми при різних видах анемій та лейкозів. Визначати в мазках крові гістологічні зміни, які пов'язані з розвитком патологічного процесу. Розв'язувати ситуаційні завдання.

ЛЕКЦІЯ

Тема 8. Патоморфологія та патофізіологія серцево-судинної системи

Ревматизм. Етіологія і патогенез ревматизму. Стадії розвитку ревматичної гранулеми. Форми ревматизму. Розлади судинного тону: артеріальна гіпертензія й гіпотензія.

Гіпертонічна хвороба: етіологія, патогенез, стадії розвитку, патоморфологічні зміни.

Ішемічна хвороба серця: форми перебігу, наслідки. Поняття про стенокардію, кардіосклероз. Інфаркт міокарда: етіологія, стадії розвитку, наслідки. Поняття про передінфарктний і передінсультний стан.

Атеросклероз: етіологія, патогенез, стадії й патоморфологічні прояви. Чинники ризику гіпертонічної хвороби, атеросклерозу, інфаркту міокарда.

Вади серця природжені та набуті, їхні основні форми. Гемодинаміка при

вадах серця. Поняття про серцеву аритмію, її види. Розлад кровообігу при різних видах аритмії.

Недостатність серця: її показники, форми й клінічні прояви. Особливості функції гіпертрофованого серця, механізми його декомпенсації.

Поняття про недостатність кровообігу, її форми й основні прояви.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 12. Патоморфологія та патофізіологія серцево-судинної системи

Вивчення причин, механізмів розвитку, проявів, наслідків серцевої недостатності, ішемічної хвороби серця, інфаркту міокарда, електрокардіографічних проявів різних видів аритмій, артеріальної гіпо- та гіпертензії. Розв'язувати ситуаційні завдання.

ЛЕКЦІЯ

Тема 9. Патоморфологія та патофізіологія системи дихання, травлення

Порушення легеневого кровотоку й легеневої перфузії. Недостатність зовнішнього дихання. Порушення вентиляції легень. Порушення альвеолярно-капілярної дифузії газів; причини і наслідки. Кашель.

Набряк легень: причини, патогенез. Бронхіт: види, етіологія, патогенез, патоморфологія.

Пневмонія: види, етіологія і стадії крупозної пневмонії. Поняття про хронічні неспецифічні захворювання легень. Емфізема легень: етіологія, патогенез, патоморфологія.

Бронхіальна астма: етіологія, патогенез. Пневмоторакс, його види.

Професійні захворювання легень: антракоз, силікоз.

Недостатність травлення, її причини.

Патологія травлення в ротовій порожнині: гіперсалівація й гіпосалівація, порушення жування. Патологія твердих тканин зуба. Запальні процеси ротової порожнини.

Ангіна: етіологія, види і наслідки. Розлад основних функцій шлунку. Кількісні та якісні зміни секреції шлункового соку. Типи патологічної секреції. Розлад моторики шлунка. Гастрит гострий і хронічний: причини, механізм розвитку, наслідки.

Виразкова хвороба шлунку і дванадцятипалої кишки. Етіологія та механізм розвитку, наслідки. Порушення функції тонкої і товстої кишок. Розлади секреторної функції. Порушення травлення і розлади всмоктування. Порушення моторики тонкої і товстої кишок: пронос, закріп.

Ентерит гострий і хронічний та коліт гострий і хронічний. Причини, механізм розвитку. Апендицит: види, ускладнення, патоморфологічна характеристика.

Причини й механізм порушень функції печінки: ушкодження паренхіми, розлади портального кровообігу й артеріального кровопостачання, порушення жовчовиділення. Недостатність печінки, її форми і прояви. Гепатит гострий і хронічний, первинний і вторинний. Алкогольний гепатит, механізм розвитку, ускладнення та наслідки.

Цироз печінки, патогенез і морфогенез, наслідки. Панкреатит гострий і

хронічний. Етіологія, патогенез, наслідки, ускладнення.

Самостійна робота. Асфіксія.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 13. Патоморфологія та патофізіологія системи дихання

Вивчення причин та механізмів розвитку дихальної недостатності, задишки, різних типів періодичного дихання, бронхіту, пневмонії. Розпізнавати нозологічні форми на основі клініко-морфологічних проявів. Пояснювати механізми розвитку патологічних процесів. Розв'язувати ситуатійні завдання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 14. Патоморфологія та патофізіологія системи травлення

Визначення за морфологічними ознаками різних видів патології органів системи травлення: атрофічного гастриту, виразкової хвороби шлунка, флегмонозного апендициту, цирозу печінки. Вивчення етіології та патогенезу порушень травлення в ротовій порожнині, шлунку, кишечнику, печінкової недостатності, жовтяниці, проявів, наслідків. Розпізнавати нозологічні форми на основі клініко-морфологічних проявів. Пояснювати механізми розвитку патологічних процесів. Розв'язувати ситуатійні завдання.

ЛЕКЦІЯ

Тема 10. Патоморфологія та патофізіологія сечової, ендокринної та нервової систем

Загальна характеристика механізмів розладу клубочкової фільтрації, канальцевої реабсорбції, секреції. Поняття про ниркову недостатність та уремію, їх наслідки. Основні форми порушень діурезу і складу сечі.

Гломерулонефрит гострий і хронічний. Етіологія, патогенез, патоморфологія, наслідки. Пієлонефрит гострий і хронічний. Етіологія, патогенез, патоморфологія, наслідки. Сечокам'яна хвороба, визначення поняття, причини утворення, наслідки. Нефросклероз як наслідок запальних і судинних уражень нирок. Первинно- і вторинно-зморщена нирка.

Етіологія й патогенез, морфогенез, наслідки ендокринних розладів. Механізми розвитку хвороби Іценка—Кушінга, нецукрового діабету, наслідки. Патологія надниркових залоз: етіологія, патогенез, морфогенез, наслідки. Патологія щитоподібної залози. Гіпотиреоз (мікседема). Гіпертиреоз (дифузний токсичний зоб). Рак щитоподібної залози в дорослих і дітей, роль екологічного чинника. Ендемічний і спорадичний зоб. Тиреоїдити.

Цукровий діабет. Етіопатогенез. Макро- і мікроангіопатія при цукровому діабеті. Ускладнення та наслідки хвороби.

Уявлення про основні механізми розладів у діяльності нервової системи. Нейрогенні порушення рухових функцій: судомний стан, центральний і периферійний параліч, міастенія.

Розлади чутливості: гіперестезія, гіпостезія, анестезія. Біль. Нейрогенні порушення функцій центральної нервової системи, поняття про вегетативну (нейроциркуляторну) дистонію. Поняття про порушення психічної (вищої нервової) діяльності, невроз.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 15. Патоморфологія та патофізіологія сечової системи

Визначення за морфологічними ознаками захворювань органів сечової системи (гломерулонефриту, пієлонефриту, первинно зморщеної нирки). Вивчення етіології, патогенезу, проявів, наслідків ниркової недостатності. Давати порівняльну характеристику патологічних змін при запальних та незапальних процесах органів сечової системи. Характеризувати зміни складу сечі при патології сечової системи. Пояснювати механізми виникнення патологічних складових сечі, поліурії, олігурії, анурії.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 16. Патоморфологія та патофізіологія ендокринної системи

Вивчення етіології і патогенезу ендокринних порушень, їх проявів та наслідків. Пояснювати механізми виникнення ендокринних захворювань. Вирішувати ситуаційні завдання.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 17. Патоморфологія та патофізіологія нервової системи

Вивчення причин, закономірностей розвитку уражень нервової системи, проявів та наслідків порушень сенсорної функції нервової системи, паралічів, судом, порушень функцій вегетативної нервової системи, неврозів. Пояснювати механізми виникнення захворювань нервової системи. Вирішувати ситуаційні завдання.

ЛЕКЦІЯ

Тема 11. Патологія статевих органів, вагітності та постпартального періоду. Перинатальна патологія

Патологія статевих органів. Гіпертрофія передміхурової залози. Залозиста гіперплазія ендометрію - морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки. Ендоцервікоз. Рак матки та рак молочної залози.

Патологія вагітності. Гестоз. Позаматкова вагітність. Поняття про мимовільний аборт, передчасні пологи. Постпартальна інфекція - причини, патогенез, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті. Ембріо - та фетопатії, пологові травми.

Респіраторний дистрес-синдром новонародженого - етіологія, патогенез, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті. Гемолітична хвороба новонародженого - причини, механізми розвитку, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті.

Самостійна робота. Пологові травми.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 18. Патологія статевих органів, вагітності та постпартального періоду. Перинатальна патологія

Визначення за морфологічними ознаками видів патології: гіпертрофії передміхурової залози, гіперплазії ендометрію, ендоцервікозу, раку матки та молочної залози. Визначення за морфологічними ознаками видів ушкоджень: гестози, позаматкова вагітність, мимовільний аборт, постпартальні інфекційні захворювання матки. Визначати види патології на фантомах, макро- і

мікропрепаратах. Давати характеристику макро- і мікропрепаратів з патології вагітності і пологів.

Визначення за морфологічними ознаками видів перинатальної патології. Визначати види ушкоджень на фантомах, макро- і мікропрепаратах, за морфологічними ознаками (ембріо та фетопатії, пологова травма, респіраторний дистрес-синдром, гемолітична хвороба новонародженого). Розв'язувати ситуаційні завдання.

Змістовий модуль 4. Патоморфологія та патофізіологія інфекційних захворювань

ЛЕКЦІЯ

Тема 12. Респіраторно-вірусні інфекції

ГРВІ (грип, парагрип, респіраторно-синцитійна та аденовірусна інфекція) етіологія, епідеміологія, патогенез, класифікація, патоморфологія, ускладнення, причини смерті. Туберкульоз, дифтерія та скарлатина - етіологія, патогенез, епідеміологія, ускладнення, причини смерті.

ЛЕКЦІЯ

Тема 13. Кишкові та парентеральні інфекції

Кишкові інфекції (черевний тиф, дизентерія, сальмонельоз, холера) - етіологія, епідеміологія, патогенез, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті. Холера як карантинна інфекція. Парентеральні інфекції. Вірусні гепатити. СНІД.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

ТЕМА 19. ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ

Визначення механізмів розвитку захворювань з повітряно-краплинним шляхом передачі інфекції (грип, парагрип, респіраторно-сенцитійна та аденовірусна інфекція). Визначення механізму розвитку туберкульозу, дифтерії та скарлатини. Розв'язувати ситуаційні завдання.

Визначення механізмів розвитку інфекцій з ентеральним та парентеральним механізмом зараження (черевний тиф, дизентерія, сальмонельоз, холера). Визначення за морфологічними ознаками ВІЛ-інфекції СНІДу). Розв'язувати ситуаційні завдання.

ТЕМА 20. ПМК 2

3. Форма поточного та підсумкового контролю

1. Усне опитування.
2. Тестовий контроль.
3. Програмований контроль.
4. Підсумковий модульний контроль.

4. Рекомендовані джерела інформації

Базові:

1. Атаман О. В. Патофізіологія: в 2-х томах. Т. 1.: Загальна патологія [Текст]: підручник / О. В. Атаман. - 3-є вид. - Вінниця : Нова Книга, 2018. - 584 с.

2. Атаман О. В. Патофізіологія: в 2-х томах. Т. 2. : Патофізіологія органів і систем [Текст] : підручник / О. В. Атаман. - Вінниця : Нова Книга, 2017 – 448 с.
3. Боднар Я. Я. Патологічна анатомія і патологічна фізіологія людини [Текст] : підручник / Я. Я. Боднар, В. В. Файфура. - 2-е вид. - Тернопіль : Укрмедкнига, 2019. - 494 с.
4. Патологічна фізіологія [Текст] : підручник / М. С. Регеда [та ін.] ; за ред.: М. С. Регеди, А. І. Березнякової. - 2-е вид. - Львів : "Магнолія 2006", 2017. - 490 с.
5. Патоморфологія [Текст] : підручник / В. Д. Марковський, В. О. Туманський, І. В. Сорокіна ; за ред.: В. Д. Марковського, В. О. Туманського. - К. : ВСВ "Медицина", 2015. - 936 с.
6. Патоморфологія та гістологія [Текст]: атлас / Д. Д. Зербіно [та ін.]. - Вінниця: Нова Книга, 2016. - 800 с.

Допоміжні:

1. Атаман, О. В. Патологічна фізіологія в запитаннях і відповідях [Текст] : підручник / О. В. Атаман. - 5-е вид. - Вінниця : Нова книга, 2017. - 512 с.
2. Гістологія, цитологія та ембріологія. Атлас [Текст] = Histology, cytology and embryology = Гистология, цитология и эмбриология : навч. посіб. / О. Ю. Степаненко [та ін.]. - К. : ВСВ "Медицина", 2017. - 152 с.
3. Патофізіологія [Текст] : підручник / за ред.: М. Н. Зайка, Ю. В. Биця. - 3-е вид. - К.: Медицина, 2010. - 704 с.
4. Чернецька В. І. Патоморфологія та патофізіологія: курс лекцій / В. І. Чернецька. – Житомир: ЖНАЕУ, 2019. – 156 с.
5. Чернецька В. І. Патоморфологія та патофізіологія: метод. рек. для самостійної роботи / В. І. Чернецька. – Житомир: ЖНАЕУ, 2019. – 50 с.
6. Чернецька В. І. Патоморфологія та патофізіологія: практикум / В. І. Чернецька. – Житомир: ЖНАЕУ, 2019. – 59 с.